

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

G•GLOBAL

Х Астана экономикалық форумы аясындағы
**«ӘЛЕУЕТТІ МҮМКІНДІКТЕР НЕГІЗІНДЕ ҚАЗАҚСТАННЫҢ ҰЛТТЫҚ
ЭКОНОМИКАСЫНЫҢ БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІЛІГІН АРТТЫРУ ЖӘНЕ
ӘРТАРАПТАНДЫРУЫН ЖЕДЕЛДЕТУ»**

жас ғалымдардың халықаралық ғылыми конференциясының

ЕҢБЕКТЕР ЖИНАҒЫ

I БӨЛІМ

15 маусым 2017ж.

СБОРНИК ТРУДОВ

международной научной конференции молодых ученых

**«УСКОРЕНИЕ ДИВЕРСИФИКАЦИИ И ПОВЫШЕНИЕ
КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ
КАЗАХСТАНА НА ОСНОВЕ ПОТЕНЦИАЛЬНЫХ ВОЗМОЖНОСТЕЙ»**

под эгидой X Астанинского экономического форума

ЧАСТЬ I

15 июня 2017г.

PROCEEDINGS

of the international scientific conference of young scholars

**«ACCELERATING DIVERSIFICATION AND IMPROVING THE
COMPETITIVENESS OF KAZAKHSTAN'S NATIONAL ECONOMY BASED
ON POTENTIAL OPPORTUNITIES»**

in the framework of the X Astana Economic Forum

PART I

15 June 2017

Астана, Қазақстан
Astana, Kazakhstan

УДК 330.(063)
ББК 65.01
Ә53

Редакционная коллегия:

Декан Экономического факультета д.э.н., профессор Макъш С.Б.,
Заместитель декана по научной работе, к.э.н., и.о. доцента Бакирбекова А.М.
Заведующий кафедрой «Экономика» к.э.н., и.о. профессора Рахметулина Ж.Б.
Заведующий кафедрой «Финансы» д.э.н., и.о. профессора Садвокасова К.Ж.
Заведующий кафедрой «Учет, аудит и анализ» к.э.н, доцент Алибекова Б.А.
Заведующий кафедрой «Менеджмент» д.э.н., профессор Толысбаев Б.С.
Заведующий кафедрой «Экономическая теория и антимонопольное регулирование» к.э.н., доцент Бабланов Т.К.
Заведующий кафедрой «Туризм» к.э.н., доцент Дуйсембаев А.А., к.э.н., и.о. доцента Мусина К.П.

Ә53 Әлеуетті мүмкіндіктер негізінде Қазақстанның ұлттық экономикасының бәсекеге қабілеттілігін арттыру және әртараптандыруын жеделдету: Жас ғалымдардың халық. ғыл. конф. еңбектер жинағы. – Астана: Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2017.

Ускорение диверсификации и повышение конкурентоспособности национальной экономики Казахстана на основе потенциальных возможностей: Сб. материалов межд. науч. конф. молодых ученых. – Астана: Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, 2017.

Proceedings of the international scientific conference of young scholars «Accelerating diversification and improving the competitiveness of Kazakhstan's national economy based on potential opportunities » Astana, L.N.Gumilyov Eurasian National University, 2017.

ISBN 978-996-31-870-2
ISBN 978-9965-31-869-6

Халықаралық ғылыми конференциясының еңбек жинағында әлеуетті мүмкіндіктер негізінде Қазақстанның ұлттық экономикасының бәсекеге қабілеттілігін жоғарылату және әртараптандыру жеделдетудің және ел экономикасының бәсекеге қабілеттілігін жоғарылату мәселелері қарастырылған.

В сборнике материалов международной научной конференции рассмотрены актуальные вопросы диверсификации национальной экономики Казахстана на основе потенциальных возможностей.

The collection of materials in the international scientific conference considers important issues of Kazakhstan's national economy diversification based on potential opportunities and development of recommendations for improving the competitiveness of the country's economy.

ISBN 978-996-31-870-2
ISBN 978-9965-31-869-6

УДК 330.(063)

Приведенный анализ и статистические данные показывают, что необходимость применения концептуальных новых подходов в области безопасности и охраны труда на предприятиях республики продиктована реалиями сегодняшнего дня.

Опыт развития успешных стран показывает, что в основе их успеха лежало принятие адекватной долгосрочной стратегии развития, фокусировка на ключевых приоритетах национального развития и эффективной реализации принятой стратегии.

В этой связи, основной целью реформирования системы управления охраной труда должно стать переход от компенсационной, модели управления охраной труда к современной системе, позволяющей реализовать превентивные подходы к сохранению здоровья и жизни работников на производстве, а также сократить все виды издержек, связанных с неблагоприятными условиями труда.

Литература:

1. Концепция по вхождению Казахстана в число 30-ти самых развитых государств мира: от 17 января 2014 года № 732// ИС ПАРАГРАФ. <http://online.zakon.kz>.
2. Информационный бюллетень о результатах деятельности Комитета по контролю и социальной защите по итогам 2007-2016 гг., Казахстан
3. Статистический бюллетень «О травматизме, связанном с трудовой деятельностью и профессиональных заболеваниях в Республике Казахстан» за 2007-2016 гг., Агентство по статистике РК, Астана, 2016
4. Трудовой кодекс Республики Казахстан от 23 ноября 2015 года № 414-V (с изменениями и дополнениями от 06.04.2016 г.).

ТҰРҒЫН ҮЙ ЖӘНЕ КОММЕРЦИЯЛЫҚ ЖЫЛЖЫМАЙТЫН МҮЛІК БАҒАСЫНЫҢ ҚАЛЫПТАСУЫНА ФАКТОРЛАРДЫҢ ӘСЕРІ

Шалболова Ү.Ж., Зейнолла З.

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті,

Астана қ., Қазақстан Республикасы

E-mail: zaure.zeinolla@gmail.com

Қазақстандағы тұрғын үй және коммерциялық мүлік нарығы сұраныс пен ұсынысқа байланысты қалыптасады. Бірақ, нарықтың көлемі көп жағдайда бағаға байланысты болады. Кез келген тауардың бағасы шартты тиімділік өлшеміне қарай жіктелетін сыртқы және ішкі факторларға тәуелді. Олар коммерциялық, экономикалық, бюджетті және қоғамдық болып бөлінеді. Бола тұра, бір фактор әр түрлі өлшемдерге әсер етуі мүмкін.

Мысалы, тауар ретінде жылжымайтын мүліктің коммерциялық тиімділігіне мынадай факторлар әсер етеді:

Сыртқы факторлар:

-ұқсас нысандардың жылжымайтын мүлік нарығының ауқымы: нарықтың сұранысы мен талабына сай тұрғын үй және коммерциялық ғимараттар;

-осы аумақта өмір сүретін және жұмыс жасайтын халықтың демографиялық көрсеткіші мен қоғамдық құрылымы;

-бағаның қалыптасуы;

-сол ауданның (аймақтың) қоғамдық-экономикалық дамуының болжамы;

-экологиялық жағдайы.

Ішкі факторлар:

-құрылыс нысандарының ауқымы;

-нысанның орналасқан жері;

-көліктік инфрақұрылым;

-өмір сүру жайлылығының және халыққа қызмет көрсету деңгейі;

-жалға беру құны, нысанның бағасы, қызметтер құны.

Ғимараттың жұмыс істеуінің экономикалық тиімділігіне әсер ететін факторлар мыналар:

Сыртқы факторлар:

- табиғи-климаттық;
- қалалық жағдайлар;
- инженерлік инфрақұрылым;
- құрылыс ауданы, т.б.

Ішкі факторлар:

- нысанның ауқымы;
- қабаттар саны;
- көлемді-жоспарлы шешім;
- жайлылық деңгейі;
- техникалық-экономикалық көрсеткіштер, т.б.

Ғимараттың немесе үйдің ең маңызды өлшемдерінің бірі бюджеттік тиімділік болып саналады. Оған келесі факторлар әсер етеді:

- құрылыстың ұзақтығы;
- операциялық шығындар;
- нысанның тиесілі секторы.

Экономикалық бағалауда ең жеңілі келесі факторлардың әсеріне тәуелді нысанның қоғамдық тиімділігінің көрсеткіші болып табылады:

- қызмет көрсету орталықтарының қолжетімділігі;
- аумақтың абаттандыру жұмыстары;
- халықтың төлем сұранысын есепке алғандағы қызметтің саралану құны;
- көліктік инфрақұрылым;
- жұмыс орындары.

Тұрғын үй және коммерциялық ғимараттардың құрылысының тиімділігіне әсер ететін жоғарыда көрсетілген факторлар практика жүзінде қабылданған ғимараттың түрін және жобаның шешімін сипаттайтын көрсеткіштер жүйесін толықтырады және жобаға нарықтық жағдайға сай келетін түбегейлі жаңа бағыт-бағдар береді [1].

Инвестицияның алдындағы кезеңдегі қаражатты көп қажет ететін варианттарын бағалау үшін жаңа ғимараттың құрылыс жобасының қоғамдық-экономикалық және техникалық-экономикалық көрсеткіштерін салыстырмалы жайға, ең алдымен, бірыңғай өлшем бірлігіне, яғни, ғимараттың жалпы ауданының 1 м²-іне (1 кесте) келтіру қажет. Қоғамдық қатынаста табыс көрсеткіштерімен қатар көлемнің талаптарын, өндіріс сапасын қанағаттандыратын және бір түрлі қызметтерді іске асыратын ғимараттардың түрлері мен құрылымдарын айтуға болады.

Жобаның коммерциялық тиімділігіне ғимараттың жалпы ауданы, кіру қабілетінің ауқымы, залдардың саны (сауда, көңіл көтеру, спорт орталықтарында), ауқымды-жобалы, құрылымдық және технологиялық шешім, ынтымақтастық деңгейі, және сонымен қатар, қабат саны, жобадағы ғимараттың конфигурациясы, іргетас негізінің ауқымы мен қабырғаларының қатынасы және де басқа типологиялық, жобалық шешімдер әсерін тигізеді [3].

Кесте 1

Ғимараттардың жобасының «күшін» нысанның бірыңғай жалпы ауданы 1 м² болатын көрсеткішке келтіру [2]

№	Нысанның атауы	Есептеу көрсеткіші	Есептеу көрсеткішінің «күші»	Есептеу көрсеткішінің жалпы ауданы, м ²
1	2	3	4	5
1	Тұрғын үйлер	жалпы ауданы 1 м ²	1	-

2	Дүкендер және сауда орталықтары: -азық-түлік -өнеркәсіптік тауарлар	сауда ауданының м ²	500-200	3,4-5,7
3	Базарлар	жұмыс орны	2400-900	1,8-1,0
4	Дәріханалар: (рецепттер саны бойынша) (тұрғындар саны бойынша)	мың рецепт мың тұрғын	100 350-100	3,2-5,2 3,0-6,5
5	Ақылы емханалар: -ересектерге арналған -балаларға арналған -тіс емханалары	кіру саны кіру саны кіру саны	1400-570 800-320 1300-275	6,0-10,7 13,5-21,9 7,6-10,3
6	Мектепте дейінгі жастағы балаларға арналған жеке мекемелер	орын	280-140	7,0-10,0
7	Жеке білім беру мекемелері	оқушы	1300-1000	5,5-9,5
8	Офистер, бизнес орталықтар	1 қызметкер	200	12,0-24,0
9	Күнделікті қызмет көрсету және коммерциялық қызмет көрсету компаниялары	жұмыс орны	15-10	20,0-25,0
10	Шашгараздар және басқа да сән салондары	жұмыс орны	20-10	19,7-24,1
11	Мейрамханалар, кафелер және лаундж-барлар	отырғызу орындары	400-200	7,0-11,5
12.1	Кинотеатрлар	орын	300	3,2
12.2	Кинотеатрлар	орын	500	3,1
12.3	Кинотеатрлар	орын	800	2,9
13	Клубтар; би, ән және басқа да қызығушылықтар бойынша дәріс беретін мекемелер	бір уақытта сыйымдылық	430-360	4,6
14.1	Гимнастикамен айналысуға арналған залы бар спорттық кешен	1 м ² спортзал	450	2,8
14.2	Волейболға арналған алаң	1 м ² спортзал	540	2,7
14.3	Әмбебап -спорттық кешен -гимнастика мен акробатикаға арналған	1 м ² спортзал 1 м ² спортзал	650 1000	2,6 2,4
14.4	Спорттық ойындарға арналған кешен	1 м ² спортзал	450	2,8
14.5	Спорттық кешен -көпзалды -екі залды	1 м ² спортзал 1 м ² спортзал	540 650	2,7 2,6
14.6	Дене шынықтыруға арналған спорттық кешен	1 м ² спортзал	540	2,4
15	Толқынды жабық бассейндер: -балаларға арналған -жалпы	1 м ² су үстелі	1000	2,4

Осылайша, зерттеудің көрсеткіші бойынша ғимараттың түріне байланысты жалпы ауданның 1 м²-не 200-ден 2000 м²-ге дейінгі диапазонда жалпы ауданның әр 100 м² ұлғаюынан 0,7-2,6%-ден 2,8-3,4%-ге дейін азаяды (аз көрсеткіш ірі және қаражатты көп қажет ететін нысандарға қатысты).

Жобаны белгілі бір шарттарға байлаған уақытта нысанның қала жобасындағы орналасқа жерін (мөлтек аудан, тұрғын үй кешені немесе т.б.) ескеру керек. Мысалы, тұрғын

үй кешенінің ортасында орналасқан нысанға әдетте жоғары талаптар қойылады (безендіруіне, жайлылығына); бұл талаптар мөлтек ауданда салынып жатқан тура осындай нысанға қарағанда құрылыстың қымбатырақ болуына әкеліп соғады [4].

Осыған байланысты, халыққа қызмет көрсету саласының өндіріс тиімділігін жоғарылату басымды мағынаға ие болады. Ол ең алдымен негізгі қорларды ұтымды қолданумен, материалдық, еңбектік және қаржылық ресурстардың үнемделуімен тығыз байланысты.

Жоғарыда айтылып кеткен зерттеудің негізінде қоғамдық саладағы нысандардың құрылысы мен қамтылуына сұраныс пен ұсыныстың арасындағы сәйкестіктің сақталуы, яғни, тұтынушының талабына сай нысанның құрылысын қамтамасыз етілуін айтуға болады. Бұл сәйкестік бұзылған жағдайда мына екі жағымсыз әсердің біреуі орын алады: сұраныстың ұсыныстан көп болуы қанағаттанбаған сұраныс тудырады, яғни, қоғамдық әсерді әлсіретеді; ұсыныстың сұраныстан көп болуы негізгі қордың қолданыссыз қалуын, айрықша инвестицияның және қанау шығындарының көбеюін тудырады. Ұсыныс сұранысқа сай (немесе көп) болған жағдайда айрықша қанау шығындары белгілі бір қызмет түрлеріне сұраныстың ұсыныстан көп болған жағдайға қарағанда аз болады. Осылайша, орналасу сыйымдылығы орташадан төмен нысандарда, орналасу сыйымдылығы орташаға тең немесе жоғары нысандармен салыстырғанда шығын табыстан 1 теңгеге көбірек болады.

Қоғамдық сала нысандарында қызмет өндірісінің тиімділігінің артуы, ең алдымен оларды осы салада мамандандырылған мекемелер ретінде тиімді пайдалануынан, содан соң, материалдық, еңбектік және қаржылық қызметтерді үнемдеуіне байланысты. Осыған байланысты, мекемелерге, қоғамдық ғимараттарға мекемелердің қолжетімділік дәрежесін арттыру және балама варианттағы құрылыс құнының өсу негіздемесіне қарамастан халыққа қолайлы жағдай жасау ортақ болып табылады. Сонымен бірге, дәстүрлі бағыт-бағдар ысырылып (мысалы, баға көсеткіштері), ал жобаны бағалаудағы негізгі өлшем кіріс көзі мен пайданы қалыптастыру болады.

Әдебиет:

1. Болатқызы С. Модели взаимодействия рынков жилищных услуг и жилищного фонда //Вестник КГУ им. Коркыт ата – №1 – 2008.
2. Шалболова У.Ж. Жилищная и социальная сфера: экономический анализ, развитие. – Алматы: Кітап, 2006. – 192с.
3. О жилищном фонде Казахстана. – Алматы: Агентство Республики Казахстан по статистике, 2006, 44с.
4. Шалболова У.Ж. Экономика жилищной и социальной сферы: Учебное пособие. – Алматы: ИздатМаркет, 2006. – 400с.

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ЛОГИСТИЧЕСКОГО КЛАСТЕРА В ИНДУСТРИАЛЬНО-ИННОВАЦИОННОМ РАЗВИТИИ ТЕРРИТОРИИ

Исамбаева А.Ж., Раимбеков Ж.С.

Евразийский Национальный университет им. Л.Н. Гумилева,

г. Астана, Республика Казахстан

E-mail: ain2706@mail.ru

В экономике впервые кластерная теория была применена М. Портером" для исследования проблем конкурентоспособности. Кластер в экономической литературе рядом исследователей определяется как индустриальный комплекс, который сформирован на базе территориальной концентрации сетей специализированных поставщиков, основных производителей и потребителей, связанных технологической цепочкой [1]. В этом плане кластер выступает в качестве альтернативы чисто отраслевому подходу.